

Doğa Fotoğrafçılığı

Geçen sayımızda doğa fotoğrafçılığı konusuna giriş yapmıştık. Bu sayımızda da doğa fotoğrafçılığı çekim tekniklerine yer vereceğiz.

IV- Yakın Plan Çekimler(Makro, Close-Up) ve Ekipmanlar (Close-up, Makro, Mikro)

Close-up fotoğraf, konuya yakın plan yapılan çekimleri kapsar. Bir fotoğrafın close-up sayılabilmesi için, konunun film üzerine düşen büyüklüğü x 0,1 (1/10) den başlamalı ve giderek büyümelidir. Makro fotoğrafta ise konunun film üzerindeki büyüklüğü x1 (1/1) den yani gerçek büyüklüğünden başlayarak x10 (10/1) a kadar büyümüş olmalıdır. Bundan daha fazla büyütülmüş görüntüler mikro fotoğraf konusuna girmektedir. Makro çekimlerde objenin net olabilmesi için konuya kısıp diyaframla (11, 16, 22 gibi) yaklaşılmalıdır. Bu da, ışığın şiddetine bağlı olarak, düşük enstantanelerden biri (4, 8, 15, 30 gibi) ile dengelenebilir. Yakın plan çekimlerin Doğa fotoğrafçılığında ayrı bir yeri vardır. Konusu çiçekler, böcekler, mantarlar, yosunlar, likenler ve çeşitli doğal dokuların oluşturduğu yakın plan özel ekipman kullanarak elde edilir. Yeni başlayanlar için yakın plan çekimler sorunlarla doludur. Hareketli bir konu, sabit olmayan bir makine, yavaş bir örtücü hızı ile birleşince ortaya bulanık bir görüntü çıkacaktır. Yetersiz alan derinliği de ayrı bir sorundur. Bu nedenle makinenin sabit olması önemlidir.

EKİPMAN

1. Makro Objektifler: Konuyu 1/2 (x0.5) veya 1/1 (x1) (gerçek büyüklük life size) oranında büyütebilen çözüme gücü çok yüksek, son derece kaliteli ve pahalı objektiflerdir. 50, 100 ve 200 mm olmak üzere üç ayrı odak uzunluğunda

üretirler. 55 mm'lik objektif 1/2 büyütme sağlar ve bu çiçek büyütme için yeterlidir. Ancak çekilen objeyi (böcek, kelebek vs) ürkütmeyecek bir aralıkta çalışmak istenirse 105 veya 200 mm'lik bir makro objektif kullanılması gerekir.

2. Uzatma Tüpü (Extension Tube):

Bunlar objektifle gövde arasına takılan ve çeşitli kalınlıklarda (4-5 mm'den 5-10 cm'ye kadar) içi boş tüplerdir. Sisteme optik bir ekleme yapmazlar. Bu nedenle görüntü kalitesinde bir kayba neden olmazlar. Tüpün kalınlığı arttıkça ışık geçirgenliğinin azalmasına karşın elde edilecek büyütme miktarı artacaktır. Ne kadar büyütme elde edileceği, uzatma tüpünün mm cinsinden kalınlığı, objektifin odak uzaklığına bölünerek bulunabilir. Formüle edilecek olursa:
büyütme = uzatma tüpü kalınlığı / obj.odak uzunluğu
Uzatma tüplerinin kalınlığı (mm cinsinden) üzerinde belirtilir. Buna göre 25 mm'lik bir tüp 50 mm'lik bir objektifle kullanılırsa 1/2 (x0.5) bir büyütme elde edilir. Eğer aynı objektif 50 mm'lik bir uzatma tüpü ile kullanılırsa elde edilecek görüntü 1/1 (x1) olacaktır. Uzatma tüplü çekimlerde; büyütme, tüpün kalınlığı arttıkça veya odak uzunluğu azaldıkça artar. Bundan çıkan sonuca göre uzatma tüpü kullanıldığında geniş açılı (kısa odaklı) bir objektifle, normal bir 50 mm bir objektife oranla daha büyük bir görüntü elde edilir.

3. Körük (Bellows) : Uzatma tüpüyle aynı işlevi görür. Gövde ile objektif arasına takılır. Bir ray sistemi üzerinde ileri geri hareket eder ve 10-15 cm uzunluğundadır. Büyütmesi son derece yüksektir (x10).

4. Ters Çevirme Halkası,

(Reversal Ring) : Bir tarafı bayonetli, diğer tarafı vidalı bir halkadır. Vidalı kısmın yardımıyla objektif önüne monte edilir. Daha sonra objektif gövdeden ayrılır ve bayonetli kısım ile ters çevrilerek gövdeye takılır. Bayonetli kısım kullanılan makine ile, vidalı kısım ise objektifin çapı ile uyumlu olmalıdır. Ters çevirme halkası, geniş açılı ve normal objektiflerle birlikte kullanılabilirler, tele objektiflerle sonuç vermezler. Objektifin odak uzunluğu ne kadar kısa ise tersten o kadar büyük görüntü verir. Yani ters çevirme halkası ile kullanılan geniş açılı objektiflerin büyütmesi, normal objektife nazaran daha fazladır. Ancak konu ile objektif arasındaki mesafe azalmakta ve net alan derinliği sıfıra yaklaşmaktadır. Geniş açı veya normal bir objektif ters çevirme halkası yardımıyla bir uzatma tüpüne veya körüğe ters çevrilerek monte edildiğinde büyütme olağanüstü boyutlara erişir. Eğer körük veya uzatma tüpü yoksa ve 1/1'in üzerinde bir büyütme istenildiğinde; bir tane uzun odaklı bir de normal veya geniş açılı objektif olmalıdır. Uzun odaklı objektif (birinci objektif) gövdeye takılır ve kısa odaklı

objektif ters çevrilip uzun odaklının önüne eklenirse 1/1'den daha büyük bir görüntü elde edilir. İki objektifi birbirine bağlamaya yarayan, her iki tarafı da vidalı olan halkalar üretilmektedir. Ve bu yolla ikinci objektif birinci objektife ters çevrilerek takılabilir. Bu işlem, eğer çift tarafı vidalı halka yoksa, el ile sıkı sıkı tutularak da yapılabilir. Bu yöntemde büyütme miktarı aşağıdaki formülle bulunabilir.:
Büyütme = Objektifin Odak Uzunluğu / Ters Çevrilmiş Objektifin Odak Uzunluğu

Bu formüle göre 50 mm'lik bir objektif ters çevrilerek 100 mm'lik bir objektife eklendiğinde 2/1 (x2) oranında bir büyütme elde edilir. Bir objektif ters çevirerek kullanıldığında otomatik diyaframın devre dışı kalacağı da unutulmamalıdır.

5. Yakınlaştırıcı Mercekler

(Close-up lenses) : Filtre gibi objektifin önüne takılırlar. Kalınlıklarına göre büyütme güçleri vardır ve diyoptri değerleri kenarlarında +1, +2 ve +3 şeklinde yazar. Her değer kendinden bir önceki değere oranla iki kat daha fazla büyütme yapar. Tek tek kullanılabilirler gibi üst üste takılarak da kullanılabilirler. Bu yolla 3/1'e kadar büyütme yapabilirler. Ancak görüntü kalitesinde bozulmalara yol açarlar.

6. Yarım Mercekler

(Splitfield lenses) : Eğer bir çiçek habitatı ile birlikte çekilmek isteniyorsa ve çiçeği ön plana alacak uygun bir geniş açılı objektif yoksa, bir yarım mercek kullanılabilir. Normal objektif sonsuza netlenerek bir splitfield mercek kullanılırsa, objektif iki odaklı bir objektif işlevi görür. Splitfield mercek ön plandaki konu netlenirken, objektifle de arka plan netlenir. Kısıp diyafram kullanıldığında ön ve arka planlar arasında keskin bir çizgi meydana gelir. Bu keskin çizgi açık diyafram kullanılarak veya objektife bir soft filtre eklenerek bulanıklaştırılabilir. Yakın plan çekimlerde iki önemli sorunla karşılaşılabilir. Alan derinliği ve ışık sorunu. Yakın plan çekimlerde alan

derinliği çok azalmaktadır. Bu durum üzerinde çalışılan konunun bazı bölümlerinin netsiz çıkmasına neden olur. Bu durumun önüne geçmek için mümkün olduğunca kısıp diyafram kullanmak gerekir. Kısıp diyafram ise düşük örtücü hızına neden olacaktır. Bunun için fotoğraf makinesinin bir sehpa üzerine monte edilmeli ve deklanşör uzatma kablosu kullanılmalıdır. Makro çekimler için üretilmiş mini sehpalar ve çeşitli

biçimlerde kullanılan "akrobat" üç ayaklar vardır.

Yakın plan çekimler düşük ışık koşullarında gerçekleştirildiğinde (özellikle mantar çekimlerinde) flaş kullanmak gerekir. Bu iş için özel flaşlar vardır. Objektifin önüne vidalanan ring flaşlar ve dirseklili aparatlarla kullanılan mini flaşlar makro çekimler için üretilmiştir.

Yakın plan çalışmalarda düşük ışık koşulları sorun olduğu kadar ışık da sorun olmaktadır. Çünkü yoğun ışık konu üzerinde ışık patlamalarına ve sert gölgelere aynı anda neden olabilir. Bunu önlemenin iki yolu vardır: Yayıcı (diffuser) veya yansıtıcı (reflector) kullanmak, yani ışığı yumuşatmak veya dengelemek. Yayıcı olarak beyaz bir tülbeht bezi kullanılabilir. Bir çerçeve için gerilecek beyaz tülbeht bezi,

konunun yukarısında bir yere yerleştirilebilir veya elde tutulduğunda ışık süzülerek konu üzerine düşer ve söz konusu olumsuzluklar ortadan kalkar.

Yansıtıcı olarak da bir parça alüminyum folyo kullanılabilir. Güneşli havalarda ışık tek bir yönden geldiği için konunun bir bölümü aydınlık bir bölümü gölgeli olur. Folyo aracılığıyla ışığı gölgeli bölümlere yansıtarak sert gölgelerin yumuşaması sağlanabilir.

Fotoğrafı çekilen çiçek mavi ise dikkat edilecek bir konu vardır. Renkli film kırmızı ve kırmızı ötesi ışınlara duyarlı olduğu için çiçeğin mavisi film üzerinde mora kaçabilir. Bu durum güneş ışığında çekilen fotoğraflarda daha belirgindir. Eğer fotoğrafı gölgede çekmek mümkün değilse bir mavi "renk düzeltme filtresi" (örneğin 20 CC B)

kullanmak çiçeğin mavisinin mora kaçmasını engelleyecektir. Fakat fotoğrafın bütününe de mavimtrak bir renk hakim olacaktır.

Çiçekler bakımından en zengin bölgeler bozkırlardır. Nisan ve Temmuz ayları arasında çiçekler bozkırlarda büyük bir çeşitlilik gösterirler. Mantarlar ise çiçeklerin aksine orman altı bitki dokusu içinde bulunurlar. Özellikle ilkbahar ve sonbaharda orman içlerinde mantarları görebilmek mümkündür.

Fotoğrafı çekilen bitkinin adı (eğer bilinmiyorsa tanıımı; renk, boyut, biçim gibi) nerede ve ne zaman çekildiği not defterine veya cep teybine kaydedilirse daha sonraki yıllarda aynı tür bitkiyi görüntülenmek istendiğinde nerede ve ne zaman bulunabileceğine daha kolay ulaşılabilir. Bir sonraki sayımızda doğa fotoğrafçılığı konusuna devam edilecek, yabani hayvan fotoğrafı ayrıntıları verilecektir.